चाग्रे वद वारिजाक्ष । श्रीरामचंद्रे [ऽ]खिलतत्वसारे भक्तिर्दृढा नौर्भवति प्रसिद्धा ॥१०॥ भक्ति (bhaktiḥ B.) प्रसिद्धा भवमोक्षणाय नान्यततः (°t tataḥ) साधनमस्ति किंचित् । तथापि हृत्संशयबंधनं मे विभेत्तुमर्हस्यमलोक्तिभिस्त्वं ॥११॥ वदंति रामं परमेकमाद्यं निरस्तमायागुणसंप्रवाहं । भजंति चाहर्निशमप्रमत्ताः परं पदं यांति तथैव सिद्धाः ॥१२॥ वदंति केचित्परमो पि रामः स्वाविद्यया संवृतमानसस्त्वं । जानाति नात्मानमतः परेण संबोधितो वेदपरात्मतत्त्वं ॥१३॥ यदि स्म जानाति कुतो विलाप[:] सीताकृते तेन कृतः परेण । जानाति नैवं यदि केन सेव्यो रामो पि सर्वैरिह जीवजातैः ॥१४॥ अत्रोत्तरं किं विदितं भवद्भिस्त्वं ब्रूहि मे संशयभेदवाक्यं[1] । श्रीमहादेव उवाच ॥ धन्यासि भक्तासि परात्मनस्त्वं यत् ज्ञातुमिच्छा तव रामतत्वं ॥१५॥ पुरा न केनाप्यभिचोदितो हं वक्तुं रहस्यं परमं निगूढं । त्वयाद्य भक्त्या परिचोदितो हं वक्ष्ये नमस्कृत्य रघूत्तमं ते ॥१६॥ रामः परात्मा प्रकृतेरनादिरानंद एकः पुरुषोत्तमो हि । स्वमायया कृत्स्नमिदं हि सृष्ट्वा नभोवदंतर्बहिरास्थितो यः ॥१७॥ सर्वांतरस्थो पि निगूढ आत्मा स्वमायया सृष्टमिदं विचष्टे । जगंति नित्यं परितो भ्रमंति यत्सन्निधौ चुंबकलोहवद्धि ॥१८॥ एतं न जानंति विमूढचित्ताः स्वाविद्यया संवृतमानसास्ते । स्वाज्ञानमप्यात्मनि शुद्धबुद्धावारोपयंतीह[2] निरस्तमाये ॥१९॥ संसारमेवानुसरंति ते वै पुत्रादिसक्ताः पुरुकर्मयुक्ताः । जानंति नैवं हृदये स्थितं ते चामीकरं कंठगतं यथाज्ञाः ॥२०॥ यथाप्रकाशो न तु विद्यते रवौ ज्योतिःस्वभावे परमेश्वरे तथा । विशुद्धविज्ञानघने रघूत्तमे [ऽ]विद्या कथं स्यात्परतः परात्मनि ॥२१॥ यथा हि चक्षुर्भ्रमतोर्गृहादिकं (chákshṇor) विनष्टदृष्टेर्भ्रमतीव दृश्यते । तथैव देहेंद्रियकर्तुरात्मनः कृतं परे [ऽ]ध्यस्य जनो विमुह्यति ॥२२॥ नाहो न रात्रिः सवितुर्यथा भवेत्प्रकासरूपाऽव्यभिचारतः[3] क्वचित् । ज्ञानं तथाज्ञानमिदं द्वयं हरौ रामे कथं स्थास्यति शुद्धविग्रहे ॥२३॥ तस्मात्परानंदमये रघूत्तमे विज्ञानरूपे न हि विद्यते तमः । अज्ञानसाक्षिण्यरविन्दलोचने मायाश्रयत्वान्न हि मोहकारणं ॥२४॥ अत्र ते कथयिष्यामि रहस्यमतिदुर्लभं । सीतारामसमरुत्सूनुसंवादं मोक्षसाधनं ॥२५॥ पुरा रामायणे रामो रावणं देवकंटकं । हत्वा रणे रणश्लाघ्यं सपुत्रबलबांधवं ॥२६॥ सीतया सह सुग्रीवलक्ष्मणाभ्यां समन्वितः । अयोध्यामगमद्रामो हनूमत्प्रमुखैर्वृतः ॥२७॥ अभिषिक्तः परिवृतो वसिष्ठाद्यैर्महात्मभिः । सिंहासने समासीनः कोटिसूर्यसमप्रभः ॥२८॥ दृष्ट्वा तदा हनूमंतं प्रांजलिं पुरतः स्थितम् । कृतकार्यं निराकांक्षं ज्ञानापेक्षं महामतिं ॥२९॥ रामः सीतामुवाचेदं ब्रूहि तत्वं हनूमते । निष्कल्मषो[ऽ]यं ज्ञानस्य पात्रं नौ नित्यभक्तिमान् ॥३०॥ तथेति जानकी प्राह तत्वं रामस्य निश्चितं । हनुमंते (hanumate) प्रपन्नाय सीता लोकविमोहिनी ॥३१॥ सीतोवाच ॥ रामं विद्धि परं ब्रह्म सच्चिदानंदमव्ययम् । सर्वोपाधिविनिर्मुक्तं सन्नामात्रमगोचरं ॥३२॥ आनंदं निर्मलं शांतं निर्विकारं निरंजनम् । सर्वव्यापिनमात्मानं स्वप्रकाशमकल्मषं ॥३३॥ मां विद्धि मूलप्रकृतिं सर्गस्थित्यंतकारिणीं । तस्य सन्निधिमात्रेण सृजाम्यतमतंद्रिता (सृजामीदमतंद्रिता B. C.) ॥३४॥ तत्सान्निध्यान्मया सृष्टं तस्मिन्नारोप्यतेऽबुधैः । अयोध्यानगरे जन्म रघुवंशे तिनिर्मले ॥३५॥ विश्वामित्रमहायत्वं मखसंरक्षणं तथा । अहल्याशापशमनं चापभंगो महेशितुः ॥३६॥ मत्पाणिग्रहणं पश्चाद्भार्गवस्य मदक्षयः । अयोध्यानगरे वासो मया द्वादशवार्षिकः ॥३७॥ दंडकारण्यगमनं विराधवध एव च । मायामारीचमरणं मायासीताहृतिस्तथा ॥३८॥ जटायुषो मोक्षलाभः कबंधस्य तथैव च । शबरीपूजनं पश्चात्सुग्रीवेण समागमः ॥३९॥ वालिनश्च वधः पश्चात्सीतान्वेषणमेव च । सेतुबंधश्च जलधौ लंकायाश्चाभिरोधनम् ॥४०॥ रावणस्य वधो युद्धे सपुत्रस्य दुरात्मनः । विभीषणे राज्यदानं पुष्पकेन मया सह ॥४१॥ अयोध्यागमनं पश्चाद्राज्ये रामाभिषेचनम् । एवमादीनि कर्माणि मयैवाचारितान्यपि ॥४२॥ आरोपयंति रामे स्मिन्निर्विकारे [ऽ]खिलात्मनि ॥४२॥ रामो न गच्छति न तिष्ठति नानुशोचत्याकांक्षते त्यजति नो न करोति किंचित् । आनंदमूर्तिरचलः परिनामहीनो मायागुणाननुगतो हि तथा विभाति ॥४३॥ etc. Totum opus in libros septem dividitur, qui Rámáyaṇae librorum titulos gerunt. I. Bálakáṇḍa, capp. 7 (fin. in fol. 17[a]). II. Ayodhyákáṇḍa, capp. 9 (fol. 41[b]). III. Áraṇyakáṇḍa, capp. 10 (fol. 59[b]). IV. Kishkindhákáṇḍa, capp. 9 (fol. 76[b]). V. Sundarakáṇḍa, capp. 5 (fol. 87[b]). VI. Yuddhakáṇḍa sive Lankákáṇḍa, capp. 16 (fol. 125[b]). VII. Uttarakáṇḍa, capp. 9 (foll. 148[a]).

Duo operis capita sacerrima habentur: primum, cujus partem supra exscripsimus, *Rámahṛidaya* appellatum, quo intima Rámae natura revelatur, et libri septimi caput quintum, *Rámagítá*, quo auctor, philosophiae Vedánticae sectator, summi numinis cognitionem, operibus piis praestantiorem, adumbrat.

De codice Petropolitano cf. Boehtlingk in libro: Das Asiatische Museum etc. p. 721, de codicibus Berolinensibus Weber Catal. p. 133, de Parisiensibus Hamilton pp. 17. 64.

Codex hoc seculo satis accurate exaratus est. (Mill 51.)

73.

Lit. Devan. Charta Ind. Foll. 223. Long. 12½. Lat. 5. Linn. foll. 1–110. 9, postea 10.

Adhyátmarámáyaṇa. (B.) Ad caput Rámagítá dictum (incipit in fol. 195) commentarius adscriptus est, qui his verbis incipit: अथ भगवान् शिवो रामलक्ष्मणसंवादमुखेन परतत्वमुपदेष्टुमाह. Cujus commentarii *Rámavarmanem* auctorem compertum habeo. Eorum, quos contuli, locorum textum saepius cum cod. C. quam cum A. congruentem reperi.

Codex anno 1801 exaratus est. (Wilson 105.)

74.

Lit. Devan. Charta Ind. Foll. 205. Long. 10. Lat. 6. Linn. 12.

[1] °भेदि B. [2] शुद्धबोधे स्वा° B. शुद्धबोधे स्वा° C. [3] °प्रकाश°.